

53-2

EIGENDOM VAN:
VOGELWERKGROEP
'DE KEMPEN'

DE KEMPHAAN IN DE KEMPEN.

-INLEIDING-

De kempmaan is als breedvogel (met uitzondering van één plaats) geheel uit de Kempen verdwenen, en gezien de enorme achteruitgang elders, mag worden gesteld, dat deze zeldzame weidevogel in de toekomst ook als doortrekker geen normale verschijning zal blijven.

Met deze stelling op de voorgrond, be ik overgegaan tot het samenstellen van dit artikel, met als doel, naast het omschrijven van het voorkomen van deze soort in de Kempen, diens kritieke situatie extra te accentueren.

- STERKE AFNAME VAN HET KEMPHANENBESTAND-

De achteruitgang van de Kempmaan (in Midden-Nederland bijv. met 50% sinds 1945!) is zoals uit de volgende punten zal blijken aan meerdere oorzaken te wijten:

1. Snelle vermindering van de oppervlakte geschikt broedbiotoop.
2. Ontwatering van graslanden.
3. Sterk vervroegde hooioogst.
4. Hoogspanningsdraden en verkeer.
5. Jacht op doortrekkende vogels in zuidelijke landen.

Ad. 1: De vochtige bloemrijke hooilanden, die door de Kempmaan sterk geprefereerd worden en vroeger nog goed vertegenwoordigd waren, namen allereerst sterk af door de ontwatering (punt 1 staat dus direkt in verband met punt 2), Ook de verkaveling heeft hierbij een grote rol gespeeld: er ontstond een nieuw soort stereotyp landschap, waarin al geen sprake meer was van "bloemrijke weiden", of "drassige hooilanden".

Kortom, de afname van het geschikte broedbiotoop kan gezien worden als het gevolg van de verregaande intensivering van het weidebedrijf. (zie ook A.J.Beintema, "De Lepelaar" nr. 61).

Hoewel vooral oorzaak 1 in de Kempen in belangrijke mate heeft bijgedrage tot het verdwijnen van de Kempmaan, gaat bovenstaande in deze streek echter niet op. Hier bestond het broedgebied n.l. uitsluitend uit nat heideterrein, dat in de loop der tijden ontgonnen werdt. Enkele droge heidegebieden begroeid met berk en vliegden bleven als r4stant over. Het biotoop onderging een te grote verandering voor deze toch al zo gevoelige soort!

Ad. 2: De diepe ontwatering kan als belangrijkste ingreep bij de huidige modernisering in het boerenbedrijf beschouwd worden. Uit een onderzoek van het R.I.N. is gebleken dat vrijwel overal geldt, dat de Kempmaan, evenals andere weidevogels hun hoogste dichtheid als broedvogel hebben in die gebieden, waar het waterpeil slechts enkele decimeters onder het maaiveld licht. Na ontwatering vindt een duidelijke achteruitgang plaats (Beintema 1979).

Ad. 3: Door uitgebreide mechanisatie en het in gebruik nemen van kunstmest kwam er een vervroeging van de maaitijd. Dat dit vooral voor de Kemphaan erg nadelige gevolgen heeft, ligt in het feit dat deze soort erg laat tot broeden komt. (eind april tot in juli: Verheyen).

Ad. 4: Onder 5,5 km. hoogspanningsleiding tussen Rottum en Rostergaast (Fr.) werden in 2 jaar tijd 13 Kemphanen aangetroffen (de Jong 1976 Vogeljaar 24:3). Toch zijn beide oorzaken, genoemd onder punt 4 naar alle waarschijnlijkheid niet van doorslaggevende invloed.

Ad. 5: De inmiddels afgeschafte voorjaarsjacht op Kemphanen in Denemarken bijvoorbeeld, bleek een sterk ongunstig effect op het aantal doortrekkende ex. te hebben in Nederland. (Alleyne cs. 1971)

Volgens Beintema kan men voorspellen dat we binnen 10 jaar de Kemphaan uitsluitend nog als broedvogel in reservaten kunnen aantreffen. Een zĳer betreurenswaardig vooruitzicht!!

BIOTOOPKEUZE

Broedbiotoop.

Natte bloemrijke weilanden, vochtige heide en veengebieden, toendra en struiktoendra, natte duinpannen. (Verheyen 1948)

Biotoop tijdens de doortrek.

Idem als broedbiotoop, doch ook in het kustgebied, aan de stroommondingen, op de poldermoerassen, aan spuidokken, op de slikrijke bodem van afgelaten visvijvers, op blank gelopen weilanden en natuurlijke weilanden en slibbanken langs waterlopen (Verheyen 1948).

HET VOORKOMEN VAN DE KEMPHAAN ALS BROEDVOGEL.

In Europa.

De Kemphaan komt als broedvogel voor in N.W.-Frankrijk vanaf Les Landes, België, Nederland, Denemarken, N-Duitsland, N.-Polen, Oost-Europa vanaf 60 gr. N.B. tot C.A. 47 gr. N.B., Hongarije, Scandinavië (uitgezonderd Midden Zweden), N-Finland, N-Rusland en N-Siberië. (Sluyters)
(Avif. v. Ned.: "Vrij talrijke broedvogel" (2500-10.000 paren)
Avif. v. Midden-Ned.: "Vrij schaarse broedvogel" (330-400 paren))-

In de Kempen.

Als vroegere broedplaatsen kunnen uit de Kempen worden vermeld: Lage Mierde (tot c.a. 1952 op de heide bij het Goorven), Oirschot tot (c.a. 1949 op drassige heide), en Soerendonk (tot c.a. 1951 op de Grote Heide.) (v.Erve cs.)
In nog slechts een gebied heeft de soort zich weten te handhaven. De huidige populatie (1973-1977) bedraagt aldaar 10-15 paren.

Waarschijnlijk kunnen nog altijd incidentele broedgevallen worden verwacht op de laaggelegen heide-terreinen in de Kempen, echter ziet de huidige situatie er niet hoopgevend uit!

DOORTREK VAN DE KEMPHAAN IN DE KEMPEN.

(gebaseerd op gegevens uit het archief van V.W.G. "de Kempen")

Doortrek en fenologie.

Uit het grote aantal waarnemingen valt af te leiden, dat de Kempmaan jaarlijks in het voor- en najaar een regelmatig doortrekkende soort is. Daar de aantalsgrootte maandelijks sterk verschilt (zie grafiek 3) kan voor het bepalen van de doortrek het beste grafiek 2 geraadpleegd worden. Deze geeft het aantal waargenomen groepjes per halve maand aan, zodat geen afwijkend resultaten behaald worden, veroorzaakt door incidenteel waargemomen grote kluchten.

Het blijkt dat reeds begin maart de eerste exx. in de Kempen arriveren (eerste waarneming: 07-03-'77, 4 exx. Keyenhurk, Middelbeers, L.Peeters). Het aantal loopt daarna vrij snel op en bereikt eind april een klimax. Tot in de eerste helft van mei blijft doortrek plaats vinden, daarna kunnen tot juni nog exx. aanwezig zijn, die waarschijnlijk als overzomeraars gezien mogen worden. Begin juli komt de trek weer op gang en na een hoogtepunt in de eerste helft van augustus, kunnen de vogels tot in november in steeds geringer aantal de Kempen blijven passeren. (laatste waarneming: 07-11-'77, c.a. 20 exx. Beuven, Someren, F.Neyts + T.Heynen) De avifauna van Noord-Brabant vermeldt ook nog drie waarnemingen uit december. In het voorjaar vindt de trek over een korter tijdsbestek, en dus ook massaler plaats. Zo werden vanaf half april tot in mei in 1976 bij de Keyenhurk 50-75 exx. aangetroffen.

	♂♂	♀♀	
12-04-'74	9	21	Kraanven, Grote heide. (T.Heynen)
22-08-'76	10	2	Goorven, Lage Mierde. (M.V.Schoubroeck)
01-05-'76	18	-	Waschven, Strabrecht. (M.Silvius)
30-04-'76	2	15	Keyenhurk, Middelbeers. (M.V.Schoubroeck)
06-08-'77	7	2	Zwart Kot, (Postel) (L.Peeters,+ p.Wouters)

Uit de literatuur is wel bekend dat mannetjes enige weken eerder doortrekken als vrouwtjes!

Voornaamste doortrekgebieden in de Kempen in het winterkwartier

De gebieden in de Kempen die van belang zijn voor de doortrek van de Kempmaan zijn: Flaes en Goorven (Lage Mierde), Landshotse heide (Middelbeers), Strabrechtse heide (Someren, Heeze, Geldrop), Grote heide (Achelse Kluis), Loozerheide (Budel-dorplein) en visvijvers (Valkenswaard).

Hieruit blijkt wederom de voorkeur van de Kempmaan in onze streek voor heidevennen met geringe, lage vegetatie.

Het winterkwartier is gevestigd in Noord-Indië; evenals in geheel Afrika. Bovendien komt in Zuid-, en bij gelegenheid ook in West-Europa overwintering voor aan de kust.

Lex Peeters.

$N=84$

Fig. 2:
Aantal waargenomen groepen in
de jaren '67 t/m '78, verspreid
over de maanden.

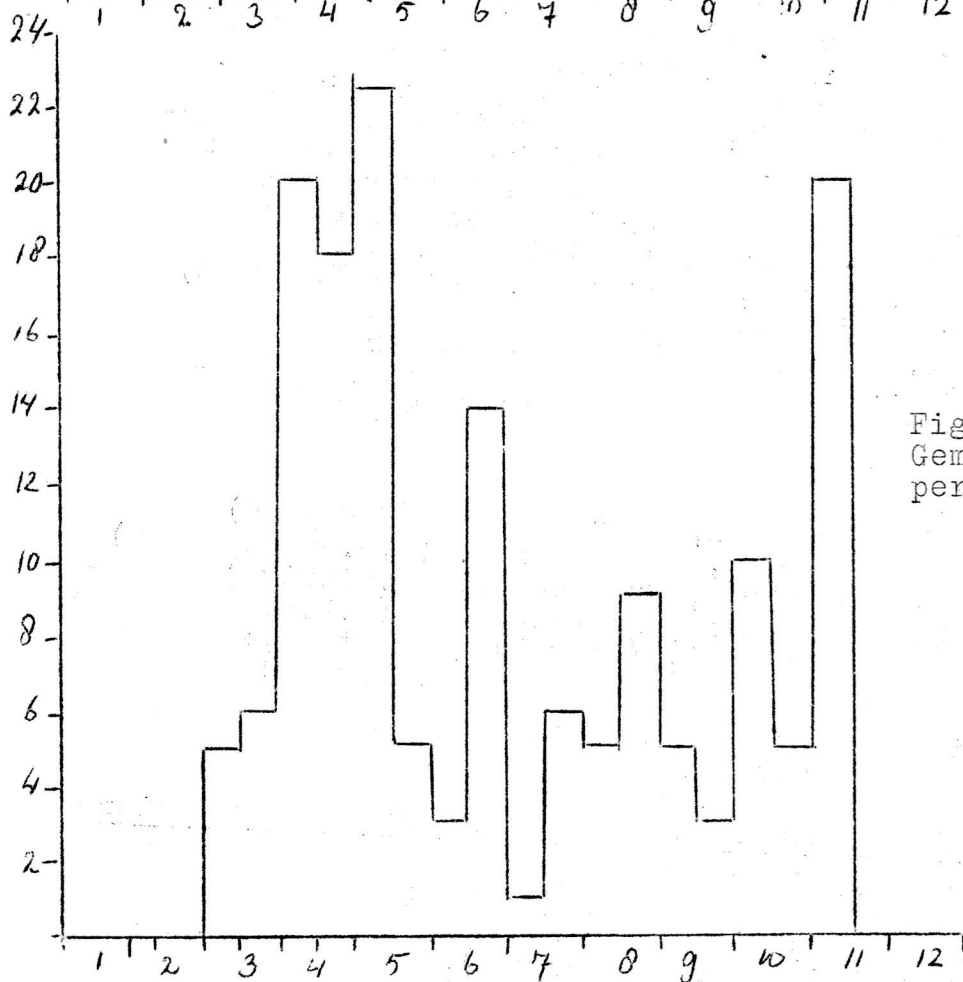
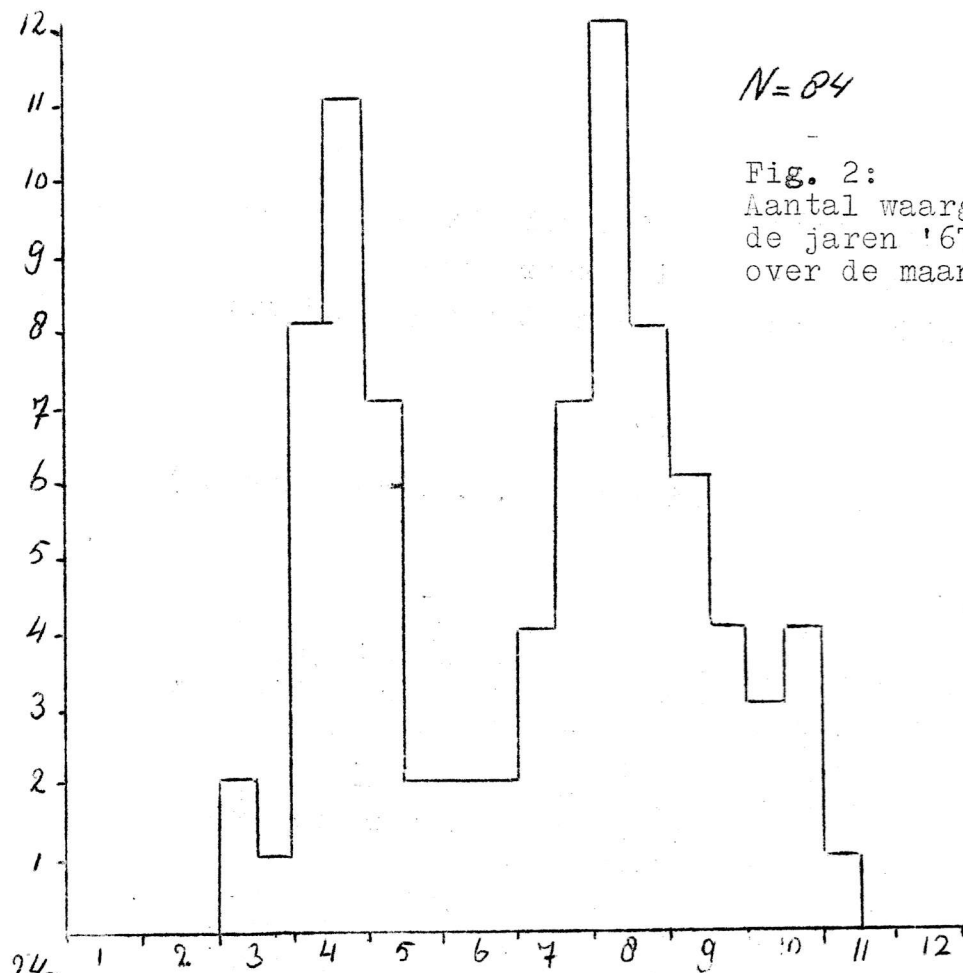

Fig. 3:
Gemiddelde groeps-grootte
per maand.

Kemphaan vervolg.

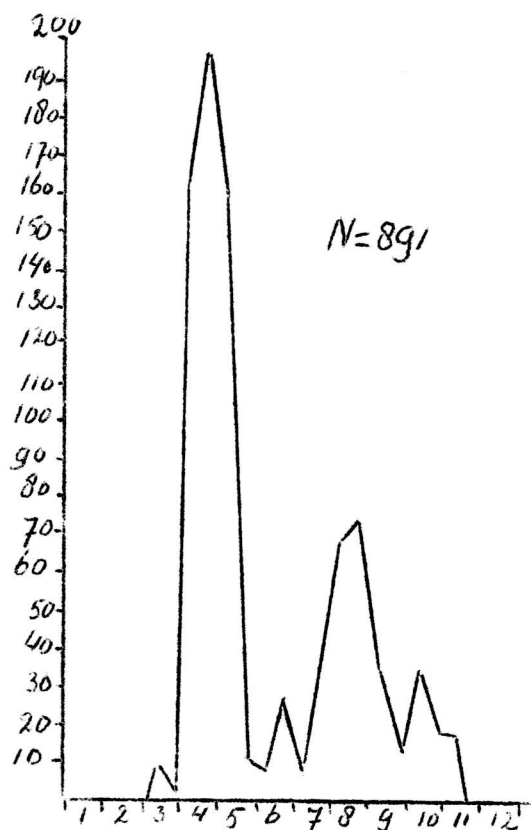

Fig. 1 :
Aantal waargenomen exemplaren in de jaren 1967 t/m 1978,
verspreid over de maanden.

Literatuur:

- Erve F.J.H. van os. 1967. Avifauna van Noord-Brabant.
Van Gorcum Assen.
Alleyn W.F. os. 1971. Avifauna van Midden-Nederland.
Van Gorcum Assen.
Beintema A.J., "De Lepelaar" nr. 61.
Verheyen R., De Watervogels van België
Makatsch, Thiemes handboek voor alle Europese vogels.
Sluyters, Prisma vogelboek.

Het wel en wee van onze vogelarchieven

Beste mensen,

Met dit stukje wil ik jullie een beetje op de hoogte brengen van de stand van zaken van onze vogelarchieven. Wat voor archieven zijn er eigenlijk? Hoeveel gegevens zitten er in? Kan men zo maar gegevens uit die archieven halen?

HET BROEDVOGELARCHIEF

Dit archief draait nu al ruim drie jaren. Het aantal gegevens ("data") dat er in zit schat ik zeer grof op zo'n 5000. Een gegeven wordt hier opgevat als iedere melding van één (mogelijk) broedpaar, onafhankelijk of meldingen van één territorium in verschillende jaren een zelfde territorium is. Enkele voorbeelden: Sperwer in gebied A 1973 1 paar, 1974 op 3 juni 1 o, 1976 1 mogelijk paar en 1977 3 paren. Aantal gegevens is dan: $1 + 1 + 1 + 3 = 6$.

Als illustratie volgen hier enkele soorten met daarachter het aantal gegevens in het broedvogelarchief over de periode 1973-1977.

Fuut	+ 80	Korhoen	+ 500
Roerdomp	45	Porseleinhoen	7
Zomertaling	+ 15	Houtsnip	50
Wintertaling	+ 250	Zwarte Stern	150
Kwartel	20	Steenuil	56
Gr. Klauwier	20	Roodb. tapuit	300
Gr. Karekiet	15	Fluiter	55

In feite is het aantal "gegevens" nog veel groter dan 5000, want heel vaak zijn van één soort in één gebied in één jaar vele waarnemingen bekend, zoals Tafel- en Kuifeend op Goor en Flaes, Roodborsttapuitjes op de Cartierheide etc.

Dit alles ziet er niet zo gek uit, maar er is ook een keerzijde aan de medaille: waar blijven al die nuttige gegevens over Torenvalk, Patrijs, Gele Kwikstaart, Winterkoninkje, Roodborstje, Fitis, Tjiftjaf, Grasmus, Pimpelmees, Boomkruiper, Geelgors etc. etc. Die zijn er helaas niet, terwijl ze zeker even belangrijk zijn.

Het lijkt me daarom nuttig om eens te kijken of we de komende jaren goede inventarisaties op poten kunnen zetten die vooral op algemenere soorten zijn gericht. We kunnen hierbij een voorbeeld nemen aan de Engelsen. Een tweetal resultaten van hun "Common Bird Census" project zijn weergegeven in figuur 1 en 2. Bij de Grasmus is de achteruitgang na 1968 zeer opvallend en na die jaren is geen sprake van herstel. "Where have all the Whitethroats gone?", vroegen de Engelsen zich af. Doordat nog meer tellingen uit andere landen bekend waren, werd het duidelijk dat de oorzaak buiten Engeland gezocht moest worden, en men verdacht de pesticiden ervan schuldig te zijn.

In figuur 2 wordt duidelijk geïllustreerd hoe gevoelig het Winterkoninkje is voor strenge winters, maar het blijkt ook dat deze soort zich weer zeer snel van geleden verliezen kan herstellen.

HET TREKVOGELARCHIEF

Dit archief draait al even lang als het broedvogelarchief. Het aantal gegevens dat hier in zit is moeilijk te schatten, maar zal toch al snel enkele 10.000-den bedragen. Lex Peeters is druk bezig om de achterstallige gegevens bij te werken en dat zijn er wel duizenden. Het nut van dit archief bleek o.a. uit het materiaal in het Roofvogelnummer: 82 Visarenden, 144 Wespindieven, 40 Rode Wouwen, 25 Zwarte Wouwen, 63 Haviken, 200 Sperwers, 6 Ruigpootbuizerden, 1400 Buizerden, 4 Zeearenden, 400 Bruine en 225 Blauwe Kiekendieven, 23 Slechtvalken, 100 Boomvalken en 100 Smellekens. Verder nog bijvoorbeeld 15.000 Kraanvogels, 500 IJsvogels (zie figuur 3), 120 Klap-eksters, 105 Vuurgoudhaantjes en 90 Goudvinken.

Maar ook hier is er dezelfde keerzijde: we hebben nauwelijks gegevens over algemenere soorten, maar ook waarnemingen van niet zó algemene zangvogels ((Vuur)goudhaantje, Barmsijs, Europese Kanarie etc. etc.) zijn bijna niet te vinden.

Voor het gebruiken van gegevens uit het trekvogelarchief kunnen jullie je richten tot Lex Peeters.

HET WATERWILDARCHIEF

In maart is gestart met bovengenoemd archief. Dit werd vooral gestimuleerd door de maandelijkse "Plassentellingen". We hebben tot nu toe zo'n 1200 tellingen op SOVON-wintervogelkaarten kunnen verwerken. Hierbij zitten alle plassentellingen in Oost-Brabant, excl. die van december 1978 en januari 1979. Het doel ervan is om op zeer snelle wijze iets te weten te komen over de functie van een ven, plas of afgraving voor watervogels. De kaarten zijn per plas chronologisch gesorteerd. Omdat we van veel mensen nog geen gegevens hebben, zal dit archief nog wel aanzwellen tot + 2.000 kaarten.

Een voorwaarde voor dit archief is, dat de gegevens zowel per gebied als per datum worden doorgegeven, dus niet per soort. Het lenen van een dagboek is daarom de snelste manier.

Iedereen die deze gegevens wil gebruiken voor een nuttig doel, kan contact met Lex Peeters opnemen.

HET BEKENTELARCHIEF

Er is zojuist gestart met een bekendelarchief. Het heeft vrij lang geduurd voordat een redelijke verwerkingsmethode werd gevonden, en zelfs die is nog verre van ideaal.

Zoals bij de meesten wel bekend zal zijn, zijn alle Kempense beken verdeeld in kleine stukjes (de trajecten) van circa 1 km. lengte, die volgens een bepaalde manier genummerd zijn. Nu worden de gegevens zodanig gesorteerd (per traject) dat achter iedere soort 24 tellingen kunnen worden verwerkt; dit met het oog op de toekomst. Op deze manier kun je snel iets opzoeken over vogels op en langs een stukje beek. Een andere reden voor deze werkwijze is, dat je nu tamelijk snel een vergelijking kunt maken tussen diverse tellingen, want niet iedere telling bestreekt telkens dezelfde trajecten, zodat - wil je verantwoord willen vergelijken - je een doorsnede moet maken: je moet die trajecten er uit halen die bij iedere telling zijn geteld, want het aantal Waterhoentjes op 130 km. beek tijdens de ene telling kun je niet vergelijken met dat op 150 km. tijdens de andere telling. Voorts worden de gegevens per soort uitgewerkt.

Dit archief is nog lang niet gereed (er zijn namelijk zo'n 200 trajecten), maar ter zijner tijd kan iedereen hier gegevens uit komen halen of kopieën krijgen.

HET WINTER- EN TREKVOGELARCHIEF

Dit SOVON-archief voor district 16 (=Noord-Brabant Oost) bestaat uit twee delen. Ten eerste een deel met systeemkaarten (invulkaarten) en ten tweede een deel dat bestaat uit een multo-systeem voor interessante waarnemingen.

1. De systeemkaarten zijn per blok en per maand gerangschikt. Tevens worden zgn. "moederkaarten" bijgehouden; dit zijn systeemkaarten van alle vijf jaren van onderzoek, waarop de gegevens zijn gecombineerd tot een definitieve totaalkaart, die de basis is van de verspreidingskaartjes.
2. Dit multo-systeem is gemaakt om ook een kwantitatieve indruk te krijgen. Losse, incidentele waarnemingen van een aantal geselecteerde soorten (dat zijn er ca. 120 op de systeemkaart) of interessante aantalsopgaven van welke soort dan ook worden per blok per 3 maanden uitgewerkt.

Gegevens van ons trekvogelarchief belanden automatisch in bovenstaande archieven en omgekeerd komen leuke waarnemingen van het Atlasproject in het trekvogelarchief.

Personen die gebruik willen maken van de SOVON Winter- en Trekvogelgegevens kunnen hierover met Tom Heijnen overleggen.

HET LITERATUUROPGAVENARCHIEF

Er is gestart met de opbouw van een literatuur-opgaven-archief volgens een kaartsysteem. Alle literatuuropgaven die we tegen komen worden per soort gerangschikt. Een dergelijke opgave moet deze soort wel behandelen en er moeten voor ons Kempenaren interessante gegevens in staan.

Tevens zijn er een aantal "onderwerp-kaarten"; dit zijn kaarten die niet direct over een vogelsoort gaan, maar die literatuur over een bepaald onderwerp, dat te maken heeft met indirecte vogelzaken, bevatten (bijv. botulisme, pesticiden, ecologie/populatiebiologie/prooi-predatormechanismen, inventarisatierapporten, invloed hoogspanningsleidingen en verkeer etc.).

Enkele honderden opgaven zijn tot nu toe verwerkt. Op deze wijze kun je snel literatuuropgaven vinden dat van belang is voor de studie van een bepaalde vogelsoort.

Iedereen die literatuuropgaven van een soort/onderwerp wil hebben, kan kopieën van kaarten krijgen.

LITERATUUR-ARCHIEF

Hierop wordt verder niet in gegaan. Jacques van Kessel (tel; 040-531211) heeft al diverse malen een lijst gemaakt van rapporten, tijdschriften e.d. die geleend kunnen worden. Zoek je een boek, rapport, tijdschrift te leen, breng dat dan op een vergadering naar voren. Het is altijd mogelijk dat iemand van ons het in zijn bezit heeft.

WEERARCHIEF

Voor inlichtingen over het weerarchief kun je terecht bij Lex Peeters. Zie ook vorige Blauwe Klauwier.

HET VERZAMELEN VAN GEGEVENS

Ondanks het feit dat reeds aardig wat waarnemingen zijn verzameld, willen we er toch nog meer te pakken zien te krijgen. Het gaat hier uitsluitend om waarnemingen in de Kempen (eventueel ook van overig Oost-Brabant t.b.v. het SOVON-project) van zowel eigen leden als vogelaars buiten onze werkgroep (bijv. KNNV Eindhoven, ACJN Tongel en Klampert, NJN Eindhoven, SBB, incidentele waarnemingen van mensen die af en toe in de Kempen komen). Ook worden tijdschriften (Limosa, Vogeljaar, Zonnedauw, Natuurhist. Maandblad Limburg) op waarnemingen vanaf 1966 nageplozen. We willen ieder lid en niet-lid vragen om hun waarnemingen door te geven. Het liefst hebben we vooral eerst de waarnemingen uit de periode 1966-1977, omdat we hiervan een artikelje willen maken. Maar ook de waarnemingen van daarna blijven welkom. Het ligt dan in de bedoeling om ieder jaar een soort jaarverslag van binnengekomen gegevens te maken.

De fijnste manier om waarnemingen door te geven is het uitlenen van het dagboek. Voordelen: we kunnen precies die waarnemingen eruit halen die interessant genoeg zijn om te verwerken. Gegevens kunnen nu gewoon in bijv. het waterwildarchief gestopt worden. Dat bespaart jullie heel veel sorteerwerk.

Het lenen van een dagboek duurt meestal zo'n twee weken. We schrijven eerst alle leuke waarnemingen over - dan krijg je het dagboek snel terug - die daarna in de archieven verwerkt worden. Als je je dagboek niet wilt uitlenen, kun je waarnemingen bijvoorbeeld eens in de twee of drie maanden doorgeven. Het fijnste is als dat op de volgende manier gebeurt: werk de gegevens niet per soort uit, maar geef de waarnemingen per dag door. Dit klinkt misschien gek, maar het heeft voordelen. Vermeld verder: datum, jaar, soort, aantal, plaats (zo nauwkeurig mogelijk!) en eventuele bijzonderheden.

Bij een aantal soorten is het leuk of gewenst om op te geven hoeveel vrouwtjes en mannetjes er waren (bijv. Korhoen, eenden). Vermeld bij een (mogelijk) broedgeval niet alleen "één paar", maar ook de waarnemingsdata met aantallen of de zekerheid van het broedgeval (lx zang, meerdere keren zang, nest gevonden, uitgevlogen jongen gezien e.d.). Deze informatie is zeer belangrijk bij de interpretatie van de gegevens.

Tenslotte: het is beter om te veel waarnemingen door te geven dan te weinig.

TOT BESLUIT

Probeer behalve jezelf ook anderen te stimuleren om waarnemingen aan Lex of mij door te geven.

Misschien komt wel eens de vraag op; "wat gebeurt er nou mee, ik zie bijna nooit iets van m'n waarnemingen terug". Behalve het Roofvogelnummer is dit inderdaad het geval, maar hier willen we verandering in aan brengen.

We hopen echter dat jullie een beetje begrip hebben voor het vele werk dat vooral Lex moet doen. Het uitwerken kost al vele tientallen uren en tijd om dan ook nog een verslag te maken blijft nauwelijks over. Het belangrijkste is echter dat er direct gegevens uitgethaald kunnen worden ten behoeve van een soort-artikelje, een onderzoek of natuurbeschermingswerk.

Met spanning wachten wij af!

Tom en Lex.

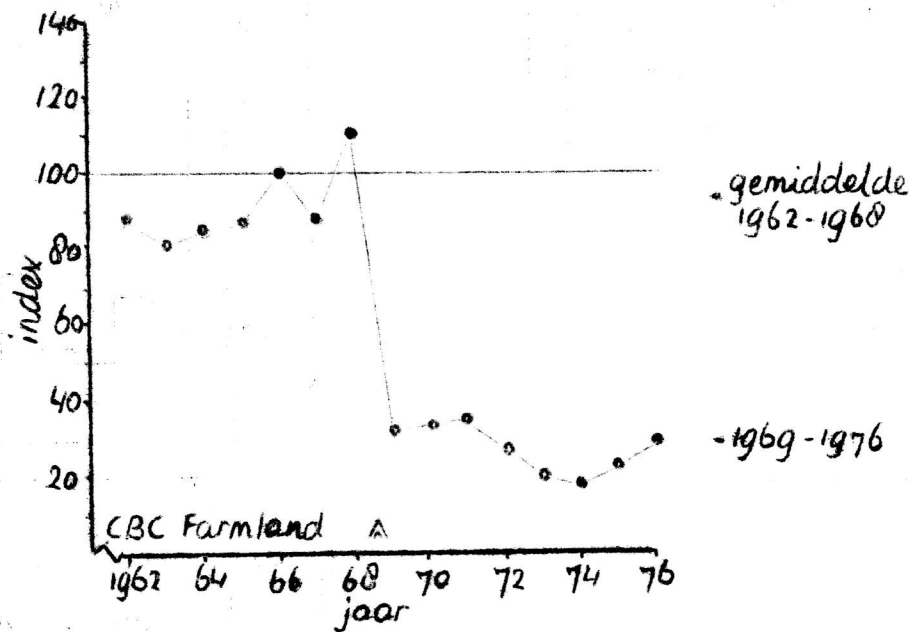
Niet-broedvogelarchief

Lex Peeters, Marialaan 26, Reusel (04976 - 22 71)

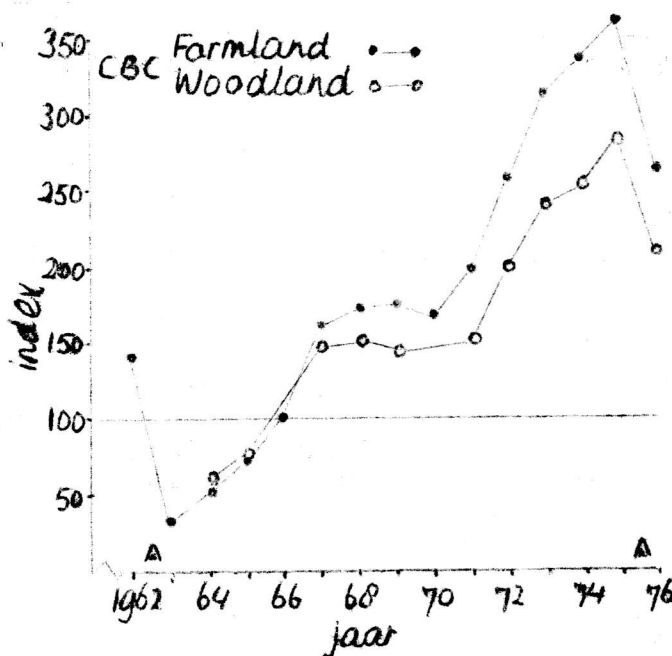
Broedvogelarchief

Tom Heijnen, Jan Sluytersweg 26, Eindhoven (040- 11 48 73)

Zowel broed- als niet-broedvogelgegevens kan men aan één van deze

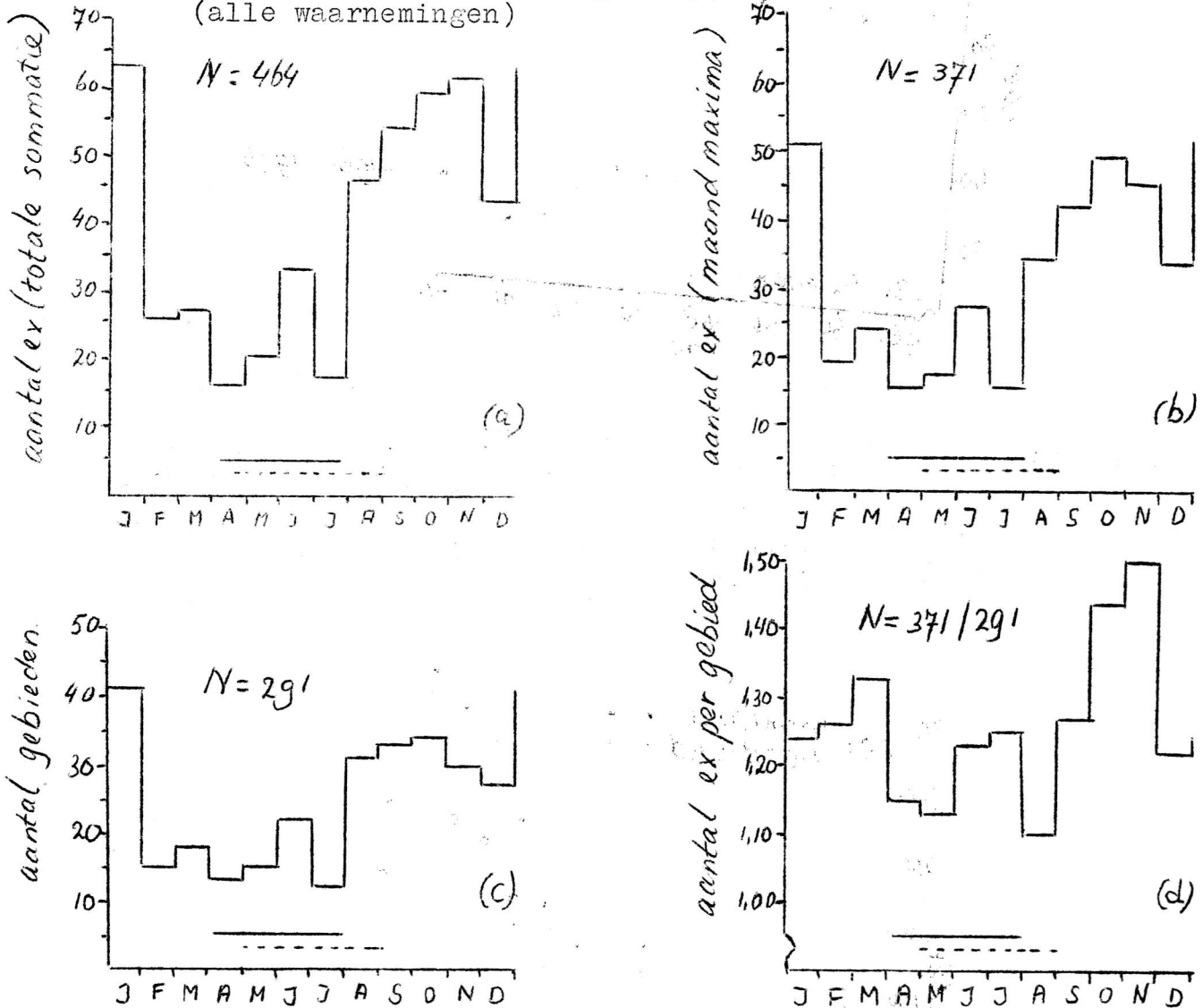

Figuur 1. Broedpopulatie-verloop van de Grasmus in weiland-telgebieden in Groot-Brittannië. In 1975 en 1976 werden 92 van dergelijke gebieden ("farmland") geïnventariseerd, waarin totaal resp. 146 en 191 territoria werden vastgesteld. Het aantal territoria in 1966 is op 100 geïndexeerd. De achteruitgang na 1968 is opvallend (naar Bird Study 24: 55-61 en 159-164).

Figuur 2. Broedpopulatieverloop van het Winterkoninkje in weiland- en bos-telgebieden in Groot-Brittannië. Behalve de bovenvermelde 92 weiland-telgebieden - waar in 1975 en 1976 resp. 2150 en 1574 territoria werden vastgesteld - werden ook 82 bos-telgebieden ("woodland") onderzocht met in 1975 en 1976 resp. 1815 en 1363 territoria. Het aantal territoria in 1966 is op 100 geïndexeerd. De achteruitgang in de winters 1962/63 en 1975/76 is opmerkelijk (naar op. cit.).

IJSVOGEL IN DE KEMPEN 1973 - 1978
(alle waarnemingen)

Figuur 3.

De Ijsvogel in de Kempen in de periode 1973-1978.

- (a) Sommatie van alle waargenomen exemplaren, ongeacht al of niet dubbeltellingen; $N = 464$ (= gebruikt aantal)
- (b) Sommatie van de maandmaxima van de diverse gebieden per jaar; $N = 371$
- (c) Sommatie van het aantal gebieden per maand waar IJsvogels zijn gezien; $N = 291$
- (d) Maandelijks verdeling van het quotient van grafiek b en c ("gemiddeld aantal exemplaren (maandmax) per gebied")

Onder een gebied wordt een min of meer geïsoleerd IJsvogel-biotop verstaan, bijv. Beerze Broek, Visvijvers Bergeijk; Pastoorsweijer, Visvijvers Valkenswaard, Kasteelbos Heeze.

- Periode van het jaar waarin leggen van de eieren plaats
- vindt/ plaats kan vinden.
- Periode van het jaar waarin de jongen juist uit het nest komen.

De grafieken (b) en (c) komen vrij redelijk-overeen; de beide grafieken wijken het meest af in het najaar. Dit is de periode van het jaar dat de eigen jongen gaan rondzwerfen en dat volwassen en jonge vogels uit andere broedgebieden de Kempen kunnen binnenkomen. In feite is grafiek (d) een maatgever van de afwijking tussen grafieken (b) en (c).

VLIEGEN

Deel 1: Inleiding.

De onverbiddelijke wetten van de zwaartekracht houden de mens sinds jaar en dag aan de grond gekluisterd. Slechts met veel technisch vernuft en ten koste van veel energie kan hij zich kunstmatig in de lucht houden. Bij technische gebreken of navigatiefouten slaat de zwaartekracht weer toe, vaak ten koste van veel offers.

Het onvermogen tot vliegen is in de geschiedenis aanleiding geweest tot vele bespiegelingen en fantasieën en zelfs in de eeuw van de techniek is de hemel nog druk bevolkt met vliegende goden, engelen en geesten. De ontwikkeling van de religie en daarmee de ontwikkeling van de hele menselijke geschiedenis zou waarschijnlijk andere wendingen hebben genomen als de mens werkelijk kon vliegen. Anderzijds zou het te simpel zijn te veronderstellen dat de toename van de technische vliegkunst van de mens de oorzaak is van de afnemende religiositeit in deze eeuw. Bespiegelingen hierover zijn interessant, maar vallen uiteraard buiten dit bestek.

Natuurlijk heeft de mens gedurende vele eeuwen de vogels met lede ogen gade geslagen en verwoede pogingen ondernomen de vliegkunst te verkrijgen.

Naast het ontstaan van allerlei legende en sagen, waarvan het verhaal van Icarus, die met zijn zelfgemaakte vleugels te dicht bij de zon kwam en neerstortte, wel het bekendste is, gingen re ook praktici aan het werk. Daar hebben we bijvoorbeeld de Kleermaker van Ulm, die zijn vliegpoging met linnen vleugels zonder ribben, met de dood bekocht, (1811) of de Belgische Schoenmaker de Groof, die met een aan een ballon opgetrokken slagtoestel weer onverwacht hard op zijn leest belandde. (1873)

Overigens waren het de gebroeders Montgolfier, die in 1783 de hete-lucht ballon konstrueerden, gebruik makend van het principe, dat warme lucht opstijgt in koude lucht. De ballonvaart leidde echter tot een dood spoor doordat men niet in staat was actief snelheid te

ontwikkelen en dus volledig afhankelijk was van de wind. Moderne ballonnen met waterstofgas en helium brachten hierin geen verandering.

Alle moedige historische vliegpogingen ten spijt moeten we konkluderen, dat ze mislukten t.g.v. één oorzaak: het ontbreken van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Ieder fundamenteel wetenschappelijk onderzoek begint met scherp observeren en beschrijven. De volgende fase is de verklaring voor de waargenomen feiten, gevogd door een theorie. De theorie kan aangepast worden t.g.v. nieuwe feiten en eventueel evolueren in praktische toepassingen. De schoen- en kleermaker, praktisch als ze waren, begonnen jammerlijk in de omgekeerde volgorde.

De grote Italiaanse filosoof-wiskundige-kunstenaar Leonardo da Vinci was eigenlijk de eerste, die de vogelvlucht aan een nauwkeurig onderzoek onderwierp. Uiterst scherpe observatiesleidden tot uitbeeldingen van details van de vogelvlucht, die pas werden herontdekt in onze eeuw. Ook verrichtte hij al uitvoerig anatomisch onderzoek aan het vogellichaam ter ondersteuning van zijn vliegtheorie. Overigens baseerde hij zijn vliegtheorie op de hefkrachtwetten, die toen nog niet ontdekt waren. Hij paste ze gewoon toe ter verklaring van van de gekompliceerde vliegbeving. Uiteraard waren de verklaringen niet volledig, wel mondden ze uit in ontwerpen van vliegtoestellen en in het "parachute" principe.

Pas veel later, in de 19de eeuw, toonde de Engelsman George Cayley aan, dat een schuin geplaatste vogelveer, waar lucht langs stroomt, hefkracht opwekt. Graham, een land- en tijdgenoot van Cayley, zag in, dat gebogen, gewelfde oppervlakken hefkracht opwekken. Naar aanleiding van deze ontdekkingen werden talloze vliegtoestellen gekonstrueerd die echter niet konden vliegen. Geen nood, want in 1889 deed de Duitser Otto von Lilienthal een standaardwerk verschijnen: *Der Vogelflug als Grundlage der Fliegekunst*, waarin hij verslag doet van allerlei metingen aan gebogen oppervlakken, verricht met een speciale aërodynamische draaimolen. De metingen vormden de grondslag voor analyses van de vogelvlucht, welke in het boek schitterend zijn beschreven. Tevens werden de grafieken uit het werk nieuwe impulsen voor de vliegtuigkonstruktors, die wederom in de

slag gingen. Een slag die werd gewonnen door de Amerikaanse gebroeders Wright, die als eersten een gemotoriseerde vlucht uitvoerden in 1903.

De vogel had afgedaan, men kon vliegen en daarmee was voor de vogelvlucht de kous goeddeels af. Het observeren van vogels werd slechts objekt van zuiver wetenschappelijk onderzoek, bedreven door enkelingen, terwijl de finesses van de vogelvlucht bij lange na niet bekend waren.

Gelukkig kwam voor deze enkelingen de techniek te hulp; de windtunnel, verfijndere meettechnieken en natuurlijk ook de fotografie leidden tot nieuwe inzichten.

Vanaf 1940 wordt door diverse onderzoekers gebruik gemaakt van filmkamera's voor sterk vertraagde bewegingen, want voor het luchtstromings-onderzoek aan de vleugels is een nauwkeurige analyse van bewegingsverloop, gedaante en vervormingen van de vogelvleugel van wezenlijk belang.

Voor ons is één konklusie nu belangrijk: De luchtdrukverschillen, welke ontstaan bij luchtstroming langs gebogen gewelfde oppervlakken (vleugels), veroorzaken een hefkracht en daarmee het principiële vermogen tot vliegen.

Rob.

LITERATUURARCHIEF

Zoals jullie waarschijnlijk wel weten hebben we ook nog een literatuurarchief, bestaande uit een groot aantal verslagen, rapporten, artikelen en een hoeveelheid tijdschriften. In dit stukje wil ik me beperken tot de tijdschriften. Als je bepaalde tijdschriften o.i.d. nodig hebt moet je gewoon even bellen of langs komen, zodat we het gezochte materiaal uit het archief kunnen halen. Niet alle hieronder vermelde tijdschriften zijn eigendom van onze vogelwerkgroep, maar kunnen toch ten alle tijde uitgeleend worden.

De Lepelaar vogelbescherming (B)= België
Het Vogeljaar (D)= Duitsland
Watervogels
Argus Kritisch Faunabeheer
Mondiaal Alternatief
Korhoender Kulder ACJN
Fragilaria NJN
Stoemke (B)
Korhaan (B)
Boschbrietzanger Den Bosch
Steltkluut
Het Duumpke
Ornis Brabant (B)
De Kruisbek Vogelwacht Utrecht
In Vogelvlucht VVG Limburgs Genootschap
Beenbreek (B)
Visdiefje (B)
Zonnedauw (B)
De Tjiftjaf ACJN
Falconieus
Wintergroen ACJN
De Bosmius ACJN
Onze Vogels
Mens en Natuur IVN
Politie Dierenbescherming
Mens en Vogel (B)
Trias ACJN
Bosbouwvoorlichting
Journal fur Ornithologie (D)
Die Vogelwarte (D)
Ardea NOU
Limosa NOU
Waddenbulletin
De Wielewaal (B)
Pandanieus WWF
Natura KNNV
BrabantsLandschap

Nu kun je zelf een keuze maken. Op de maandelijkse bijeenkomsten zijn de meeste tijdschriften aanwezig!

Houdoe Jacques van Kessel.

Deel 11 van de avifauna van Noord-Brabant.

In 1966 telde de coll. v.d.Bogaert-Oudenbosch naast de buitenlandse vogels en de albino's ca 630 vogels, o.a. Roodhalsfuut, Geoorde fuut (m.winterkleed), Vaal Stormvogeltje, Stormvogeltje 2 exx., Purperreiger 2 exx., Kwak 1p. met 3 iuv. exx., Zwarte Ooievaar 1 iuv. ex., diverse soorten eenden (19), ganzen (6), en zwanen (2), verscheidene roofvogels, o.a. 4 Zeearenden en 4 Wespendienven, 2 Steppenhoenders, vele Meeuw- en Sternsoorten, Blauwe Kiekendief 1 p. met 3 jongen, Steppenkiekendief m., Giervalk, Roodpootvalk, Rode Patrijs, Grote en Kleine Trap, 6 Pleviersoorten, Poelsnip, Griel m. en iuv. ex., Draaihals 3 exx., Kuifleeuwerik 2 exx., Grote Pieper, Duinpieper, Waterpieper, Oeverpieper, Roodkopklauwier 1p., Waterspreeuw, Rose Spreeuw en Raaf. Bij de verkoop van de coll. L.v.d.Bogaert waren 734 inlandse en 196 buitenlandse vogels betrokken; Snouckaert heeft de collectie persoonlijk bezocht.

Op 23 april 1867 werd een Rode Patrijs m. geschoten te Gilze-Rijen en geplaatst in de collectie van Baron de Senarclens de Grancy te Vught; de vogel is later geschonken aan de Rijks N.B.S., te Wageningen. De Rode Patrijs komt in diverse 19de-eeuwse verzamelingen van Noord-Brabant voor: coll. L.v.d.Bogaert, coll. Van Dijck en Coll. Heeswijk. Volgens Albarda (1897) was deze soort meer dan eens geschoten te Mook en eenmaal bij Maastricht; Snouckaert vermeldt meer exemplaren te Otterloo in dec. 1904.

Waarschijnlijk betreft dit twee invasies, een in de jaren 1866-1867 (Mook, Maastricht, Gilze-Rijen) vanuit Luxemburg, waar bij Poppagne in jan. 1865 80-100 exx. zaten, en een in 1904-1905 vanuit het Rijnland, waar in 1905 een iuv. ex. werd geschoten. Waarschijnlijk zijn het dus dwaalgasten uit Zuid-Europa of uit plaatsen, waar men de soort trachtte in te voeren zoals bij Hannover en bij Luik; misschien behoren de vogels uit de drie genoemde Brabantse collecties tot het invasiejaar 1866-1867.

Een typisch 19de-eeuwse vogelcollectie vormen de vogelkasten van het kasteel te Heeswijk; dit kasteel werd in 1835 aangekocht door de toenmalige gouverneur van Noord Brabant, Jhr. A.J.L. Baron van den Bogaerde van Terbrugge. Deze was de eerste voorzitter van het Provinciaal Genootschap te 's-Hertogenbosch. De vogelverzameling bestond uit twee groepen: ca 200 Nederlandse vogels in kleine kastjes zonder etiketten, en ongeveer 50 buitenlandse vogels, voor een deel uit Zuid-Amerika, wel van etiketten voorzien. In 1950 waren reeds verscheidene totaal vervallen kasten opgeruimd, zodat de verzameling oorspronkelijk wel groter geweest moet zijn. volgens een mondelinge overlevering zou deze collectie waarschijnlijk door L.v.d.Bogaert zijn ingericht. Bij het onderzoek van de kasten bleek echter, dat zij waren dichtgeplakt met kranten aan de achterzijde uit de jaren 1851-1866. De collectie moet dus ouder zijn en L.v.d.Bogaert was toen nog te jong om die preparateurservaring te hebben, waarvan de kasten getuigen. Naar de opstelling en versiering met houttronken, mossen slakken en insekten is men eerder geneigd aan de gebroeders Van Dijck te denken. De heren Van Dijck waren bovendien bevriend met Jhr. Donatus Th.A. van den Bogaerde (1829-1895), die ook het kasteel Nemelaer te Haaren bewoonde; in dit kasteel stonden rond 1930 de kasten in een bestoft verlaten zaal, totdat zij in 1938 werden overgebracht naar het kasteel te Heeswijk. In 1957 werd de gehele collectie door W. baron Van den Bogaerde van Terbrugge geschonken aan het museum van Beekvliet te St. Michielsgestel

vervolg:

Alle aanwezige inheemse vogels passen volgens de lijst van Albarda in het Brabantse landschap van de vorige eeuw, met uitzondering van het Korhoen (2p), dat officieel nog niet uit Noord Brabant bekend was. Tot de Nederlandse vogels uit deze verzameling-Heeswijk, waarvan slechts 65 vogels bewaard konden blijven, behoren o.a. Grauwe Klauwier 1p. met nest en 6 eieren, Bonte Vliegenvanger 1p., Baardmannetje 1p. en 1w., Grote Lijster 1p. met drie jongen, Bergeenden 1p. met 8 jongen, Rode Patrijs 1p., Grote Zaagbek m., Blauwe Kiekendief m., Beflijster, Kwak, Alk, Notenkraker en Scharrelaar m., Brilduiker 1p. en Roodhalsgans (cf. Albarda 100: uit Steenbergen 20 dec. 1877).

In de reeds eerder genoemde Bosche coll. Lutkie, die op 25 mei 1889 te Amsterdam werd verkocht, bevond zich een Scharrelaar; de herkomst is niet bekend.

In de aanvullingen en verbeteringen, die Snouckaert publiceert, staan o.a. een mogelijk broedgeval van de Keep onder Haps in de 19de-eeuw, een wijfje van de Roodkopklauwier 8-6-1896 op het nest bij 's-Hertogenbosch gevangen en een mannetje van de Zwartkop 3-3-1893 gevangen bij Breda. Van de vogeltrek krijgt men enig idee bij het lezen van jachtverslagen en valkeniersvangsten. Op diverse jachtvelden van de heer Jurgens te Osch werden in 1898 640 Watersnippen, 11 Houtsnippen, 5 Kwartels en 756 Patrijzen geschoten. Te Zonbergen bij Klundert werd eind nov. 1862 een Zeearend geschoten; in jan. 1875 schoot men te Dorst bij Breda een "Koningsarend" met een vlucht van 2 m., welke vogel "in een museum" werd opgenomen.

Op drie vangplaatsen, Valkenswaard, Hoge Mierde en Loon op Zand, ving de valkenier Mollen van september tot november 1895 25 valken, waarvan er 23 op 18 nov. door Engelse valkeniers naar Londen werden vervoerd. Karel Mollen, "de laatste valkenier in Europa" (1854-1935), had te Valkenswaard ook een kleine vogelcollectie, waarvan Snouckaert de Steltekluut 1907 vermeldde in 1908; deze vogel, rond 1950 in de oude jongensschool nog aanwezig, is thans niet meer bewaard. De coll. Beekvliet verwierf uit deze collectie Mollen een Beflijster m. Valkenswaard 1895, een Ortolaan, een Zilvermeeuw dec. 1895 Dommelen, een Havik w. en een Wouw m. In de huidige schoolcollectie van de nieuwe jongensschool te Valkenswaard zijn van de 38 vogels slechts vier vogels, Visarend, Buizerd, Zomertaling en Porseleinhoen uit de oude verzameling van Mollen over.

In de coll. Van Rijckevorsel van Kessel te St.Oedenrode (zowel Jhr. E.v.R. te Boxtel als Jhr. H.v.R. te St.Oedenrode waren lid van de club van Nederlandse Vogelkundigen) bevonden zich enige vogels met etiketten: o.a. Bonte Vliegenvanger Boxtel 12-5-1913, Kleine Bonte Specht 1p. 13-2-1912, Porseleinhoen 's-Hertogenbosch 30-6-1913 en Visdiefje Boxtel 24-6-1914. Deze verzameling van ca 50 vogels werd in 1952 overgebracht naar een school in Breda, behalve de Ralreiger uit Aarle-Rixtel 1931, die bij de coll. Beekvliet werd gevoegd.

Alle gegevens uit de ornithologische literatuur van de laatste vijftig jaren zijn opgenomen bij diverse vogelsoorten Rest dus slechts een vogelgebied, dat in vroegere eeuwen grote betekenis had: de eendenkooi. In de huidige vorm bestond dit typisch Nederlands bedrijf reeds in de 16de eeuw.

Met toestemming van de schrijver overgenomen uit de avifauna van Noord-Brabant (1967)

Handleiding tot het schrijven van artikelen over vogelsoorten.

Het is zeer verheugend dat momenteel een flink aantal mensen (géén redactieleden) bezig zijn met het schrijven van artikelen over bepaalde vogelsoorten. Deze artikelen kunnen later als basis dienen voor een evt. AVIFAUNA v.d.KEMPEN.

Om dat "einddoel" wat te vergemakkelijken is het raadzaam deze artikelen een ietwat gelijke vorm te geven, zowel de opbouw als de inhoud. Die inhoud is natuurlijk heel belangrijk, ook omdat vele auteurs behalve van ons archief en SOVON-gegevens, ook gebruik maken van allerlei andere (literatuur-)bronnen.

Hieronder dan een handleiding, door de redactie goedgekeurd o.q. aangevuld, die voor IEDEREEN als leidraad "moet" dienen!

a) Opbouw van een artikel:

- Titel: Gebruik erkende Nederlandse namen en rechte wetenschappelijke. Bijv. "De Barmsijs (dus niet: Barmsijsje!) en dan: (Acanthis flammea) in de Kempen. Ook: "De Kleine Barmsijs (Acanthis flammea cabaret) etc."
- Inleiding: Kort en bondig. Hierin verantwoording keuze (bijv. soort wordt volgens auteur onderschat e.d.). Bijv. ook een opvallende verandering in status t.o.v. de Avif. v. N.Brabant.
- Bijzonderheden: Mogelijk dat je iets speciaals weet te vertellen over uiterlijk en gedrag, vooral als dat helpt voor een betere soortbepaling. Mogelijk iets over trek- en lokroepjes. Veel van dit soort dingetjes staan immers niet in veldgidsen. Doch alleen originele bijdragen, dus beschrijvingen van Putter, IJsvogel e.d. zijn overbodig!
- Verspreiding in Europa en Nederland, behalve de Kempen: Gebruik zo recent mogelijke literatuur (avifauna's) en vooral van gebieden die grenzen aan "De Kempen" of soortgelijke biotopen herbergen. Dit hoofdstukje is vooral belangrijk als een soort sterke achteruitgang (of vooruitgang) vertoont.
- Verspreiding in de Kempen: Dit moet de hoofdmoot zijn, maak de rest dus niet te lang! Het is te verdelen in: a) Als broedvogel, b) Als niet.broedvogel (dus doortrekker en wintergast) en c) biotoop in de Kempen. Dit laatste vooral als het afwijkt van het gemiddeld beschrevene, bijv. het veelvuldig broeden van Bosrietzangers in roggeakkers. Maak gebruik van de recentste gegevens, dus archief, SOVON en bijv. de fenologiegegevens. Vergelijk met historisch materiaal (vooral Avifauna van Noord-Brabant, maar zie onder "Konklusies"!)
- Konklusies: Signaleer problemen die zich voordoen bij tellingen en inventarisaties. Ben voorzichtig met SOVON-gegevens en denk eraan dat ons archief verre van volledig is!!! Denk er ook aan dat een achteruitgang t.o.v. de Av. v. N.Brab. ook werkelijk een achteruitgang is (want ook die is zeer onvolledig), maar dat om dezelfde reden een vooruitgang t.o.v. die Avif. geen echte vooruitgang is!!!!
BEN DUS ZIEBEEER VOORZICHTIG MET KONKLUSIES EN TREK
ER LIEVER GEEEN DAN TE SNEL!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

- Literatuurlijst: Hierin de gebruikte (!) titels als volgt:
 VOOUS, K.H. 1960. Atlas van de Europese vogels.
 Elsevier. Amsterdam. of:
 ERVE, F.J.H. VAN, C.S. 1967. Avifauna van Noord-
 Brabant. Van Gorcum. Assen.
 Dus: auteur(s), jaartal van uitgave (anders: z.j.),
 volledige titel, uitgever en plaats van uit-
 gave.
 Tijdschriftartikelen als volgt:
 Auteur(s), jaartal, titel, tijdschrift, jaar-
 gang en aantal pagina's. Dit laatste bijv.:
 Vogeljaar 26: 23-44.
- Vergeet ook in het artikel zelf steeds de literatuurbron te ver-
 melden bij belangrijke zaken. Bijv.: v.Erve c.s.(1967) etc.

b) Inhoud:

- Schrijf Nederlandse planten- en diernamen met hoofdletters,
 bijv.: ~~Vix~~ of: Zwarte Zeeëend, of: Grote Bonte Specht etc.
 Bij biotoopbeschrijvingen waarin speciale planten of bomen
 genoemd worden ook de wetenschappelijke naam daarvan noemen.
 Dit zeker doen bij insecten e.d. omdat de Nederlandse namen
 daarvan niet altijd "officiëel" zijn.
 Let op een konsekvente spelling, dus geen "c's" en "k's" door
 elkaar.
- Gebruik géén moeilijke woorden. Je artikel wordt er echt niet
 interessanter op, zeker niet leesbaarder en beslist niet we-
 tenschappelijker!!!
- Verwerking gegevens:
 Zo beknopt mogelijk, alleen de essentie. Citeer dus geen ellen-
 lange verhalen uit de Avifauna v. N.Brabant! Lees een publika-
 tie zó, dat je snapt waar het nou precies om gaat.
 Verwerk grote aantallen in grafiekjes of diagrammen!
 Verwerk de verspreiding in kaartjes, maar wel allemaal dezelfde!
- Gebruik zo recent mogelijke literatuur, tenzij als curiositeit.
 Geen titels als "Ti-it de IJsvogel" of "Kwerr de Kokmeeuw"
 a.u.b.! Ook tijdschriftartikelen, al staan er bekende namen
 onder, zijn niet altijd degelijk of "up to date"!
- Groepen van vogels schrijf je met kleine letter, dus:
 vinken(Fringillidae) en Vinken (meerdere Fringilla coelebs)!

Redactioneel:

- De redactie blijft verantwoordelijk en zal dus ieder artikel zeer
 kritisch bekijken. Hebben we veel kritiek dan kun je daar alleen
 maar van leren, het is heus geen muggenzifterij.
- Hou 't kort, bijv. 2 of 3 A-4 kantjes.
- Wil je illustraties? Probeer daar zèlf voor te zorgen, mits het
 origineel werk is! (Dus geen foto's uit tijdschriften!)
- Je krijgt van de archiefgegevens een kopie. Die moet je wèl te-
 rugsturen naar Lex als je klaar bent! Dit is noodzakelijk!!
- Laat je door dit artikeltje niet weerhouden er weer met frisse
 moed tegenaan te gaan, we zijn zo op de goede weg!

Frank, houdoe.

U U
U U
VOOR U_{UU} GELEZEN

In het Journal für Ornithologie van juli 1978: een bijdrage over de nestplaats van de Zwartkop in sparrebossen. De gegevens hiervoor zijn verzameld uit nestkaarten die vrijwilligers in Duitsland ingevuld hebben van 1968 tot 1976. Het systeem van nestkaarten is ook in Engeland in gebruik. Men vult dan op een kaart alle gegevens in over een bepaald nest wat men gevonden heeft, zoals plaats, hoogte, datum eerste ei, resultaat van het broedsel, enz. Door de nestkaarten landelijk te verzamelen kan men dan inzicht krijgen in de broedbiologie van de vogels. Voorwaarde is wel dat door de nestwaarnemingen het broedsel niet verstoord of anderszins beïnvloed wordt.

Uit 834 nestkaarten van Zwartkoppen bleek dat in zuidwest Duitsland 22% van de nesten in sparren zat. Ondanks grote verschillen in leeftijd van de sparren, was de nesthoogte vrij constant, alleen verschilde de ondergrond waarop het nest was gebouwd: Bij jonge sparren in groene takken, bij oudere vaak in de wirwar van afgestorven takken en bij hoge sparren in laag afhangende takken. Vooral vroege broedsel worden in sparren grootgebracht waarschijnlijk door de betere dekking die deze boom vroeg in het seizoen al biedt.

Een onderzoek naar de voeding van de Bruine Kiekendief gedurende de broedtijd. Het jachtgebied van 5 paren was in een muizenjaar elk tussen de 300 en 900 ha. In dat jaar maakten muizen 75% uit van de totale prooiaantallen. In twee andere jaren, geen muizenjaren, was dat minder dan 10%. In die jaren was het aandeel van vogels groot nl. 81% en 75%, tegen in het muizenjaar 20%.

Hieruit blijkt dat de Bruine Kiekendief geen voedsel-specialist is zoals de Buizerd en de Kerkuil, maar zich gemakkelijk aanpast aan de heersende voedseltoestand. Dat kan ook de verklaring zijn voor de vrij constante legselgrootte, die niet varieert afhankelijk van de muizenstand.

In: die Vogelwarte van december 1978, een artikel over waarnemingen aan een slaappleats van Witte Kwikstaarten. Gedurende 6 jaar (1970-1975) heeft men de slaappleats, midden in het stadje

Elmshorn (Sleeswijk-Holstein) gecontroleerd.

Begin maart verschijnen de eerste Kwikstaarten, in april en mei zijn er gemiddeld 130 vogels die komen slapen. Dat aantal daalt licht in juni en neemt eind juni snel toe. In augustus en begin september zijn de grootste aantallen aanwezig: gemiddels 800 exemplaren met als grootste aantal op 15 augustus 1974: 2000 ex. Dan neemt het aantal af tot tegen eind oktober alle Witte Kwikstaarten zijn verdwenen.

Door in de omgeving op slaaptrek van Kwikstaarten te letten kon men een voorzichtige schatting maken van het herkomstgebied van de vogels. Men nam ^{tot} op 6,5 km afstand van de slaapplaats exemplaren waar die richting Elmshorn vlogen. Dit zou dan wijzen op een herkomstgebied van minstens 100 km². De vogels die in Elmshorn komen slapen zijn, naar men aanneemt, exemplaren die in dat herkomstgebied broeden of geboren zijn. Want de najaarstrek van bv. de deense of zweedse populaties van de Witte Kwikstaart begint pas volop als de aantallen op de duitse slaapplaats aan het afnemen zijn. Ook berust de grote toename van slapers in juli op de komst van jonge vogels. Verder kloppen de aantallen ook goed als men een bestand aanneemt van 1 paar per 100 ha en een herkomst gebied van 10.000 ha.

De vogels die kwamen slapen in Elmshorn wonden in de loop der jaren steeds meer aan het geluid van de stad en het station, waar de slaapplaats voor lag. Toch zag men ook wel groepjes Witte Kwikstaarten 's avonds weer wegvliegen na storende geluiden. Dit zouden echter ook trekkers kunnen zijn want dat gebeurde soms ook zonder zichtbare of hoorbare aanleiding.

Al met al blijkt uit dit artikel dat het doen van waarnemingen aan slaapplaatsen interessante gegevens kan opleveren. We zullen de slaapplaatsen, niet alleen van Witte Kwikstaarten, in het oog moeten houden.

Jan Wouters

Groot Aantal Roofvogels, Pleisterend bij 't Goor
te Reusel.

Een akkerland bij Reusel, met een oppervlakte van ca 5 ha heeft ongeveer een week lang als pleisterplaats voor een groot aantal roofvogels gediend. Genoemd gebied is gelegen ten oosten van het weilandencomplex 't Goor, dat deel uitmaakt van natuurreservaat De Reuselse Moeren. Waarschijnlijk is het verschijnsel verklaarbaar aan de hand van de volgende twee feiten:

In tegenstelling tot bijna alle andere landbouwgebieden lag hier praktisch geen sneeuw meer.

Gezien de talloze holen die gevonden werden en de resultaten die het pluizen van braakballen op leverden, bleek het gebied over een enorm aanbod aan muizen te beschikken.

Behalve de roofvogels heeft ook een Klapekster drie achtereenvolgende dagen in het gebied gepleisterd.

Op 14-02 werden de akkers door hevige sneeuwval opnieuw met een ijslaag bedekt. Het gevolg was, dat vrijwel alle roofvogels verdwenen.

Gedurende de periode 02-02 t/m 10-02 werden de volgende soorten aangetroffen.

Buizerd: In totaal waren 9 verschillende exx. aanwezig. Doordat enkele speciaal gekleurd waren, kon worden vastgesteld, dat gedurende de telperiode steeds dezelfde vogels van het gebied gebruik maakten en dat er dus weinig of geen sprake was van doorterk of verplaatsing. Vermoldenswaardig is, dat bij elke controle 3-7 exx. in een groep op het akkerland bijeen zaten. Zowel tussen de Buizerden onderling als tussen de verschillende soorten bleek geen enkele sprake van agressiviteit te bestaan.

Ruigpootbuizerd: Van 02-02 tot 09-02 werd telkens 1 ex waargenomen.

Sperwer: 1 manl. en 1 vrouwl. ex. werden meerdere malen jagend opgemerkt, doch deze bleken voor hun voedsel niet nadrukkelijk op het gebied te zijn aangewezen. De Sperwer is ten slotte geen muizenjager.

Havik: Op 05-02 kwam tegen de avond een laag jagend wijfje over. Mogelijk is dit het ex. geweest, dat in de Reuselse Moeren heeft overwinterd. Ook de Havik is overigens geen muizenjager.

Rode Wouw: Op 08-02 viel een ex. vanuit het ZW bij de Grote Cirkel in. (Reusel). Mogelijk is dit een trekker geweest.

Blaauwe Kiekendief: Maar liefst 1 mannetje en 2 wijfjes hebben gedurende de hele telperiode actief van het gebied gebruik gemaakt. Uiteraard waren zij eveneens afhankelijk van het nabij gelegen heidegebied in de Reuselse Moeren.

Smelleken: Op 02-02 en 10-02 1 ex. jagend. Overigens is ook het Smelleken geen specifieke muizeneter.

Torenvalk: Vrijwel konstant was een mannetje aanwezig. Ongeveer 90% van het aantal prooistoten was succesvol.

De waarnemers waren: Hans Cornelissen (04-02 en 08-02).
Jasper Jan de Konink (08-02).
Lex Peeters (04, 05, 06, 09, 10-02).
Geert Sanders (10-02).
Pieter Wouters (02-02).

Lex Peeters.

ORNITHOMANIA

We zullen maar beginnen met het 2-maandelijkse suksesnummer:

Uitgereiking "Zilveren Braakbal" juni 1979!!!

Nee hoor, in tegenstelling tot wat zeer boze tongen enaallerlei bangelijke geruchten wilden, reik ik hem deze maal niet aan mijzelf uit vanwege de vorige "Zilveren Braakbal" (aprilnr.)! Helaas kwamen de nominaties daarvoor niet meer binnen de gestelde termijn binnen en ook niet op de voorgeschreven wijze, hetgeen ik uiteraard zelf bepaal! Hoe dat zo? zal de argeloze lezer vragen? Welaan:

In het aprilnummer werd een Z.B. uitgereikt aan één onzer eigen leden i.v.m. een interview dat deze geven had aan het Eindhovens Dagblad (later integraal in Argus!) en waarin dit lid de VWG "De Kempen" enigermate te kakken zette. Hierop is veel kritiek gekomen waarbij ik 3 opmerkingen maak:

1. Als mensen buiten de VWG bekritiseerd worden wordt er hartelijk gelachen, waarom dan niet binnen de VWG? Zijn wij heilig?
2. Toen het artikel met interview in de krant had gestaan riep iedereen moord en brand en werd mij zelfs verzocht hierop in de krant te reageren! Ik heb dat wat minder publiekelijk gedaan in "Ornithomania" en pas nadat het ook in Argus had gestaan (en K.V. dus gelegenheid had gehad e.e.a. te herroepen).
3. Tot dusverre is "Ornithomania" nooit helemaal bloedserieus genomen, waarom nu dan wel? K.V. heeft het ook zelf sportief opgevat!
4. Dit is welx een serieuze: Ik vind het belachelijk dat alle kritiek (op één uitzondering) na mij via via ter ore is gekomen en niemand mij rechtstreeks erover heeft aangevallen. Lafaards!

Daarom was de keuze voor de "Zilveren Braakbal" juni 1979 niet erg moeilijk: al degenen die achter mijn rug om hebben zitten roddelen kunnen gratis een Zilveren Braakbal op komen halen!
WIE DE BRAAKBAL PAST, HIJ SLIKKE HEM IN !

(De bijbehorende Paal-certifikaten kunnen desgewenst worden voorzien van de opschriften: "Privé", "Story" of "Telegraaf" naar keuze)

Naar aanleiding hiervan dichtte onze ornithomaanse poëet wat triest:

Ach, de Kempische Ornithomaan is helaas teloor,
Hij heeft u zwaar bezoken,
Want wat is nu gebleken?
Hij trapt van achter,
Maar lacht van voor!

Dank K.S., ik begrijp, met uw gevoelige ziel!

A N A S _ O R N I T H O M A N I A

Nee, geen nieuwe vogelsoort, doch slechts een nieuwe titel die door het Kempisch Ornithomanisch Simplistisch Kollektief (KOSK) bedacht is. Reden hiervoor: met ingang van heden zal ik geheel in mijn een(d)tje "Ornithomania" verzorgen. Jacques stapt er uit (en nou niet aan die ratten en het zinkende schip denken..) en gaat voortaan (nog) meer werk aan de redactie-koördinatie besteden. Ietwat serieuze bijdragen die tot dusverre in deze rubriek kwamen worden nu doorgestuurd naar Lex die de rubriek "Vogelvaria" gaat starten. Nu ja, "serieus": hij verzamelt afwijkingen bijv.! Stuur die jongen die afwijkingen maar op, dan is 't goed.

*De redactie Ornithomania wenst ieder een
Prima ornithomaanse vakantie!*

Ornithomania, vervolg,

OPRICHTING K.K.V. :

Naar verluid heeft Marco enige tijd geleden het K.K.V. opgericht, hetgeen betekent: Kempisch Kopulatie Verbond. Nee jongens, nog even rustig blijven, je kunt er géén lid (ehh?) van worden! De bedoeling is dat je, vooral in het voorjaar actief bezig bent (nee, nog even rustig) met het verzamelen van waarnemingen van vogeltjes "die het met elkaar aan het doen zijn". Aan het einde van de paartijd c.q. broedseizoen zal Marco een prijsje uitreiken aan degene die de mooiste of zeldzaamste paring gezien heeft. Mogelijk dat dat prijsje een "Zilveren Cloaca" zal zijn, maar daar moet nog over gepraat worden.

De stand is voorlopig: 1. HHe en FNe: kopulerende Steltkluten.
2. LPe: kopulerende Geoorde Euten

Even een Z.B. overwogen bij lezing van het volgende:

"A.s. maandag 9 april houdt de Bladelse Vogelvereniging weer haar maandelijks vergadering in gemeenschapshuis (wat is dat? red.) "Don Herd". Aanvang 8 uur. Na de pauze een interessante dia-serie met lezing door Jac. van Kessel, lid van de vogelgroep "De Kempen". Jac. v. Kessel, al jaren een begrip voor de Kempische natuurliefhebbers, doet nog steeds baanbrekend werk voor de vogelgroep. Zijn specialiteiten zijn z'n kennis over de Europese vogels en onkruiden. Niemand mag deze avond missen, ook niet-leden zijn welkom, terwijl nieuwe leden steeds welkom zijn."

Mot je nog peultjes?

ORNITHOMAANTJE EN DE ORNITHOLAN

Al hebben jullie het eigenlijk niet verdiend, deze keer toch maar 'n vervolg van onze spannende ornitho-story:

- Het oeroude jachtvinstinkt der Teuton was gewekt in Ornithomaantje "Toitenland" was natuurlijk "Teutenland"..... enz. t/m "zo'n beetje het hart of de lever van Teutenland." Verder: Met behulp van een kopietje van de tekening uit het oude boekje begonnen zij hun naspeuringen. In het telefoonboek zochten zij typisch oud-Teutische namen op en gingen daar op af. Het waren vrijwel allemaal ouwe boeren of boerinnen, die hen onveranderlijk op 'n bakske koffie trakteerden, maar over de Ornitholanen niks zinnigs konden zeggen. "Gadsarme" zei Motje, terwijl hij moeizaam van het 23e erf en het 22e bakske koffie (die ene was een importhagenees in een verbouwd beerderijtje die toevallig "van Hapert" heette) wegstropelde, "ik klap zowat van al die koffie!" "Tja, zei Maantje, "da's nog nie 't ergste, maar ze weten ons niks wijzers te maken, terwijl dat bij jou toch heel gemakkelijk zou moeten zijn!" "Hoezo?" vroeg Motje, iets afwezig over zijn gezwollen maag strijkend. "Dat bedoel ik nu", zei Maantje.

"Verdomme", Motje reageerde abrupt maar negeerde de sneer, "als we verder niks aan de weet komen over die piet kunnen we wel inpakken!" Maantje stond peinzend voor zich uit te staren, maar uiteindelijk gaf hij toe er op die manier ook geen gat meer in te zien.

Aldus vertrokken zij onverrichterzake weer huiswaarts en zonder veel woorden namen zij afscheid.

's Avonds werd er op het raam van Maantjes kamer getikt, zachtjes maar duidelijk genoeg. Vlug opende Maantje het venster en 'n oude Merelman hipte naar binnen.

Wordt vervolgd.

vervolg Ornithomaantje en de Ornitholaan:

Op de rand van zijn bed gezeten keek hij Ornithomaantje ernstig aan en.... enz. (zie Ornithomaantje en de Aktiepiet). Net zo lang dus tot hij ongeveer op Merelmaat was gekrompen. "Zo, zei de Merel, nou kunnen we weer zien wat we zeggen." Hij had een licht Teutisch aksent en zijn stem was vol en melodieus, zij het wat melancholiek. "Je bent ziek geweest heb ik gehoord?" "Hoe weet jij dat?" vroeg Maantje verbaasd. "Och, die mussen hiertegenover ouwetsjilpen wat af en dat hoorde mijn kleindochter en die d'r vriendje zei het tegen mijn tegenwoordige vrouw enzodoende!" "Oh ja, zei Maantje en hij zei schalks: "een nieuwe lente, een nieuwe vrouw hè?" De Merel bloosde, hoewel dat slechts zichtbaar was voor een geoefend Ornitholaan. (Bij 'n blozende Mere wordt de oranje oogring en dito snavel nog 'n tikkeltje donkerder van tint. Daarom blozen Merelwijffjes nooit.) Na nog wat van zulke aardigheden te hebben uitgewisseld, begon de held van dit verhaal over de Ornitholaan te vertellen en zijn vruchteloze speurtocht van diezelfde dag. Daarna was het een poosje stil en alleen het krassend geluid van een poot die over een kop krabde was te horen. "Tja" en nog 'ns "tja" was alles wat de Merel zei en daarna werd het weer een tijdje stil. "Hoe is het trouwens met je nieuwe vrouw?" vroeg Maantje om de spanning wat te breken. "Hè?" vroeg de Merel, "ehh, nou ... ja goed hoor, ze is in verwachting van de eerste en aan d'r buik te zien zal het morgen of zo wel gelegd worden." Je hebt trouwens ons nieuwe nest nog niet gezien hè?" Maantje antwoordde ontkennend en daarna zwegen beiden weer.

Na 'n uur of zo sprong de Merel plotsklas op, mompelde iets van "tot straks" en verdween door het openstaande raam. Maantje, dergelijke reacties wel gewend, pakte het oude boekje nog maar 'ns uit de kast en ging, in afwachting, zitten lezen en herlezen.

Het daghede al in het oosten toen de Merel terugkwam. "Vlug, meekomen!" zei hijslechts en Maantje gespte snel zijn vleugels aan, die hij, op alles voorbereid, reeds uit de la had gehaald en netjes opgestreken. "Ik heb weinig konditie hoor, dus ik hoop niet dat we te ver moeten!" "Geen nood" lachte de Merel, "we gaan naar Tafelen!" 't Was fijn om weer eens te vliegen, de koele lucht wapperde lekker door je haar en als je maar regelmatig je armen bewoog voelde je weinig vermoeidheid. Desalniettemin was Maantje blij de kerk van Tafelen te herkennen en vlak daarbij, in de Pastorietuin, dook de Merel naar beneden. In een stokoude perelaar landde hij op een tak en begon gelijk te "tsjakken". 'n Andere vogel antwoordde door te "tsjikken" en dit ging zo enige tijd door. Tenslotte herkende Maantje het geluid, het was van 'n Zanglijster en temee kwam-ie aanwippen. Hij bekeek Maantje met glimmende ogen, schudde met z'n kop en zei niks. "Waarom doen jullie zo raar?" vroeg de kleine vogelaar. "Och, ~~xxx~~antwoordde de Zanglijster, "je weet maar nooit teugeswoorig, sinds er wir mir uile zèn is ut hier meej de nacht onveiliger!" Nogmaals bekeek hij de vragensteller en "over raar gesproken, wie of wat ben jij?" Hij sprak heel plat Teutisch met 'n Tafelens aksent. Maantje vond zijn stem minder aangenaam dan die van de Merel, wel vrolijk, maar schel en nogal hard.

De Merel inmiddels legde aan zijn neef, want dat was-ie, uit hoe de vork in de steel zat. Duidelijk begreep hij er geen bal van, maar dat wou-ie tegeover zijn familie niet toegeven, dus knikte hij wijs.

"Maar waar kwamen jullie eigenlijk voor" vroeg hij, "want onze Philomeen (m'n vrouw) vertelde wel wa, mar da kon'k mar hallef vollege!" "Geen wonder!" fluisterde de Merel naar Maantje, "onze debiele tak!" en hij glimlachte binnensmonds. Maantje nam daarop het woord en uitvoerig en duidelijk vertelde hij voor de 2e maal het Ornitholanenverhaal.

(wordt vervolgd)

B O E K B E S P R E K I N G

Enige tijd geleden heeft Maarten een dergelijke rubriek in ons blad verzorgd, maar daar moest hij helaas wegens studie mee stoppen. In de redactie waren we het er over eens dat zo'n rubriek zeer zinvol kan zijn en voortaan zal ik dan per nummer één of enkele boeken bespreken. Achteraan dan (zonodig) wat tips uit de boekenwereld o.a. wat de Slegte zoal te bieden heeft.

V O G E L S I N F R I E S L A N D D E E L I I I

In 2 jaar tijds 3 dikke pillen (samen ca. 1500 pagina's) te laten verschijnen over Friese "fûgeltsjes" is een hele prestatie. Nu dan het 3e en laatste deel, handelend over de zangvogels. Ook in dit deel weer veel aandacht voor landschap en folklore, zodat het ook voor "gewone" natuurliefebbers (dus geen vogelaars) een interessant en lezenswaardig boek blijft. Jammer alleen dat deze "veralgemening" nogal sterk doorklinkt in sommige soortbesprekingen. Opmerkingen als: "Op 4 maart 1973 vloog een Grote Lijster zingend over de weilanden nabij Rohel onder Buitenpost. De zang werd gehoord voorzover de vogel gevolgd kon worden (A.5)." maken een artikel wel lang en een boek dik, maar m.i. niet interessanter! Het boek doorlezend vinden we vaker tamelijk onbelangrijke opmerkingen compleet met datum, jaartal, plaats, gemeente etc., etc. Veel hiervan had m.i. korter en eenvoudiger (en dus leesbaarder) kunnen worden samengevat.

De verspreiding van de vogels wordt met Atlas-kaartjes aangegeven, waarbij, gezien de codering, enige voorzichtigheid geboden is. Opmerkelijk is dat de Friczen al vóór het eigenlijke SOVON een wat gewijzigd Atlas-project waren gestart. Nauwkeurige aantalschattingen zijn niet gegeven, wél kreeg iedere soort een status: "vrij schaars", "zeer talrijk" enz. Jammer dat we die interpretatie van die status alleen in deel I kunnen vinden, en dat heeft niet iedereen! Een kleine moeite om dat in alledrie de delen te herhalen.

De illustraties (foto's) verdienen een aparte vermelding:

Waren de foto's in de 2 voorgaande delen niet opvallend slecht (bhelave dan het omslag van deel 2, Knobbelzwanen!), die in deel 3 zijn dat voor een gedeelte wél! Zeer veel nestfoto's en tal van volkomen onscherpe opnames. Misschien dat men er naar streefde zoveel mogelijk in Friesland gemaakte foto's te plaatsen (en dan wordt de speeling natuurlijk veel dunner), maar waarom dan foto's van Roodgesterde Blauwborst en Sneeuwgorz (zomerkleed) met voer, die dus ergens anders gemaakt zijn?

Dat de onscherpte niet ligt aan de papiersoort of druktechniek bewijzen de foto's van Piet Munsterman.

Overigens zijn de "Tuinfluiters" van p.1228 en die tegenover p.1185 beide Spotvogels!

Alles bijeen toch veel lof voor een dergelijk werk en vooral zijn we blij met de prijs: f 29,- is tegenwoordig voor een Nederlands boek bepaald een spotprijsje! In voorraad bij "Luda" in Eindhoven en te bestellen bij de meeste boekhandels.

B O E K E N T I P S:

- Bij boekhandel De Slegte het boek "Birds of Prey" van Leslie Brown voor nog geen 30 piek. De nederlandstalige uitgave kost het dubbele.
- Nog steeds "Eagles, Hawks & Falcons enz." van dezelfde auteur bij dezelfde boekhandel, helaas gestegen in prijs, nu f 160, voor 2 dln.
- Er staat een avifaunistisch overzicht van het Rivierengebied op uitkomen bij uitgeverij Het Spectrum. Voor leden van Vogelbescherming is een speciale uitvoering beschikbaar. Opletten! Aanbevolen!

Van het kapfront

Het uitvoeren van beheerswerkzaamheden behoort sinds 1977 tot de activiteiten van de V.W.G. Tot nu toe hebben we slechts een object onder handen gehad. Dat was de eikenwal, gelegen aan de Toterfout te Zandoerle. We zijn daar twee zaterdagen in touw geweest.

De leden van de "kapcommissie" hebben vervolgens verschillende pogingen ondernomen om nieuwe objecten te vinden. Hiertoe is ook in verschillende maten een oproep aan de leden gedaan. Dit alles heeft echter geen resultaat opgeleverd. In het onderstaande zal ik weergeven op welke objecten we getracht hebben beheerswerkzaamheden uit te voeren.

1. In de omgeving van Zandoerle liggen veel eikenwallen. Nu blijkt dat diverse bezitters deze recentelijk zelf gekapt hebben of dit in de toekomst gaan doen. Onze activiteit is daar niet nodig.
Verder zijn bepaalde wallen tegen bos aangelegd. Daarom zijn 't geen opvallende landschapselementen zoals bij volledig vrij liggende wallen. Het is wat ons betreft dan ook de vraag of 't voldoende zinvol is, deze wallen te kappen.
2. De Cartierheide wordt volgens welingelichte bronnen al goed beheerd.
3. Op de Vlasroot zouden vliegdennen en berken gekapt dienen te worden. Gemeente Veldhoven wil zelf beheerswerkzaamheden uitvoeren. Ze stelt 't wel op prijs, indien wij aangeven waar bepaalde maatregelen o.i. nodig zijn. Een gezonde houding die we helaas niet bij iedere gemeente aantreffen, zoals bij punt 5 zal blijken. De situatie bij de Vlasroot zal nog nader bekeken worden.
4. De mensen die bekend zijn in 't Grootgoor weten ongetwijfeld dat dit gebied vroeger regelmatig gekapt werd. Het is ondertussen al lang geleden dat dit gebeurde, zodat 't nu hoog is.
Met het indienen van een verzoek om dergelijke werkzaamheden te starten, wachten we totdat de inventarisatie van de A.C.J.N. volledig afgerond en gepubliceerd is.
5. Nadat het idee om in de Heieinden te gaan werken aanvankelijk was afgeketst, zijn we daarop terug gekomen. De burgemeester van de betreffende gemeente heeft toegezegd, dat we in de winter van 78/79 zouden kunnen hakken. Hij wilde echter eerst zelf en met een deskundige bepalen in welke mate de opslag van de heide verwijderd zou moeten worden. Ondanks verwoede pogingen van Marco om een afspraak te maken om samen ter plekke te gaan kijken, is het nooit zo ver gekomen. Het is betreurenswaardig dat het instandhouden van een natuurgebied door één enkel persoon tegengehouden kan worden.
6. De landschotse Heide dreigde behoorlijk dicht te groeien met vliegdennen. Een schoolklas bleek ons hier voor te zijn geweest. S.B.B. is goed op de hoogte voor wat betreft de beheerswerkzaamheden t.a.v. dit natuurgebied.

7. Ook op de Neterselse Heide diende opslag verwijderd te worden. Dit gebeurde echter al door anderen in het kader van de werkverschaffing.

Momenteel lopen er nog twee zaken.

Er is begin maart een brief aan de Stichting Noord-Brabants Landschap verstuurd. Daarin vroegen we of we in een van haar reservaten werkzaamheden zouden kunnen verrichten. Het gebied "De Grijze Steen" is met name genoemd. Inmiddels heeft het Noord-Brabants Landschap iets van zich laten horen. Er wordt in een brief (dd. 21 mei 1979) meegedeeld dat er voor onze V.W.G. mogelijkheden zijn om in "De Grijze Steen" beheerswerkzaamheden uit te voeren. Medio augustus moeten wij weer contact met de Stichting opnemen. Dus eindelijk een positief geluid van de "kapcommissie".

De tweede zaak is de Heieinden. We zijn voorlopig niet van plan het er zo bij te laten zitten. Op veel sympathie van de zijde van de burgemeester hoeven we blijkbaar niet te rekenen.

In de toekomst zullen we ons niet langer presenteren onder de naam "kapcommissie". Deze naam suggereert dat we alleen maar kappen. Vandaar de nieuwe naam: "commissie beheerswerkzaamheden".

Tenslotte wil ik iedere V.W.G.'er oproepen om aan ons door te geven, waar volgens haar/hem beheerswerkzaamheden moeten worden uitgevoerd.

Rest mij nog Jacques van Kessel te bedanken omdat hij voortdurend meedenkt, en Marco Bakermans vanwege zijn inzet voor de Heieinden.

Paul Dobbelaar.

Hier ligt dan voor de eerste maal de nieuwe rubriek "Vogelvaria" voor je. Echt iets nieuws is het eigenlijk niet, want al enige jaren terug had "Vogels allerlei" vrijwel dezelfde opzet: het publiceren van interessante ervaringen met vogels!

Het is de bedoeling dat "Vogelvaria" niet door mij, maar door jullie wordt samengesteld. Mijn taak is slechts het verzamelen en sorteren van materiaal om deze rubriek zo gevarieerd mogelijk te maken. Maak je dus in het veld eens iets mee dat het vermelden waard is, brouw dan even een beknopt stukje, en geef dat terzijnertijd aan mij af.

Lees in ieder geval het hiervolgende maar eens rustig door, om zodoende een globale indruk te krijgen van het soort materiaal dat bruikbaar is.

Lex.

Boerenzwaluw: zwart/wit.

Op 05-09-'78 bevonden Pieter W., Hans C., Jasperjan de K., en ondergetekende zich aan de Flaes, waar zich maar liefst 1200 tot 1500 Boerenzwaluws verzameld hadden, met als doel het daar aanwezige riet als slaappleats in te nemen. Op een gegeven ogenblik werd tussen de grote groep een geheel albino exemplaar opgemerkt. Behalve tengevolge van de opvallende kleur (die overigens eerder crème-achtig aandeed als wit) viel het ex. extra op doordat hij steeds door soortgenoten werd achtervolgt, die hem niet leken te accepteren.

Lex.

De reactie van sommige steltlopers op Lachsterns.

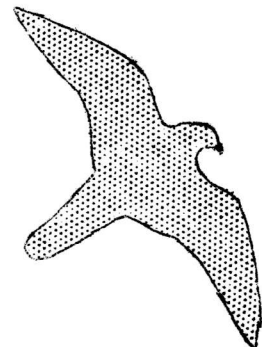
Bind juni/begin juli, verbleven wij een week in de Camargue en wel in de omgeving van het stadje Les Saintes Maries de la Mer. Temidden van de uitgestrekte vlakten met salicornia (zeekraal) liggen vele plasjes, waarin regelmatig steltlopers verblijven, al of niet met jongen. Het betrof Tureluurs, Steltkluten, en Strandplevieren.

Regelmatig bracht ik enige tijd door bij zo'n plasje om de steltlopers te observeren. Diverse malen doorkruisten ook enkele Lachsterns het gebied en het was opmerkelijk te zien hoe de steltlopers, vooral Tureluur en Steltkluut, reageerden op de verschijning van deze vogel. Naderde hij de plaats waar genoemde steltlopers zich bevonden, dan vlogen zij onmiddellijk op en vielen de vogel aan onder luid lawaai. E.e.a. deed denken aan het bestoken van Zwarte kraaien door Kieviten.

Hieruit mag blijken dat de reputatie van de Lachstern als rover van jonge vogels niet misplaatst is.

N.b. De vogels reageerden totaal niet op Grote sterns, die ook af en toe het gebied overvlogen, laat staan op Visdieven en Dwergsterns. Ook de verschijning van een Zwarte wouw of Bruine kiekendief deed veel minder stof opwaaien.

Frank.

Paapjes, Paapjes, overal Paapjes.

De mate waarin sommige minder algemene broedvogels tijdens hun trek de Kempen passeren is soms opvallend hoog. Zo werden op 10-09-'78 over een gebied dat omgrenst kan worden door de lijn: Reusel-Hapert-Lage Mierde, door drie personen tesamen maar liefst 66 Paapjes verspreid waargenomen. Allen verbleven in bietenfelden of op draden. Het gebied werd niet volledig op de aanwezigheid van de soort onderzocht!

Lex.

Flat in natuurgebied!!!

"Ook vogels hebben met woningnood te kampen", moet onze Koos gedacht hebben toen hij op één van zijn wandelingen dit jaar, een overbezette boom aantrof op een willekeurige plaats in de Kempen. De c.a. 6 meter hoge populier was van onder naar boven bewoond door resp. een spreeuw, een Grote bonte specht, en een Kleine bonte specht. En dit terwijl de boom ernaast die ook van diverse hollen voorzien was, geen enkel broedsel bevatte.

Terugvangst van een Sprintmees (parus athleticus).

(Telkens zal in deze rubriek een terugmelding van een vogel uit de Kempen worden opgenomen)

Op 23-10-'75 werd mij een ♂ Koolmees bezorgd die bij mensen was binnengevlogen. De vogel bleek voorzien te zijn van een ring die hem op 26-09-'75 te Pnevė, Gdov Pskov (U.S.S.R.) was omgedaan. Pnevė ligt in de provincie Gdov, dicht bij de grotere stad Pskov.

De afstand Pnevė-Reusel bedraagt in vogelvlucht c.a. 1500 k.m. Als men nu rekent dat de mees elke dag even ver getrokken heeft dan moet hij 53,5 k.m. per dag hebben afgelegd!

Pieter.

